

досліджень — «право в літературі» і «право як література», а також потенціал такої нової сфери юриспруденції у сфері підвищення ефективності навчання студентів юридичних факультетів.

*Ключові слова:* право і література, право в літературі, право як література, правосвідомість, образ професії юриста.

### Summary

*Khyzhniak Y. V. The connection between law and literature as the new area of jurisprudence.* — Article.

The article deals with the development of law and literature research, its two perspectives: law in literature and law as literature. The educational force of the law and literature movement was also researched into.

*Keywords:* law and literature, law in literature, law as literature, legal consciousness, image of legal profession.

УДК 340.12:124.5

*К. В. Горобець*

### АКСІОСФЕРА ПРАВА ЯК ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ

Проблематика ціннісної характеристики права, що в останні роки набула широкого визнання у філософсько-правовому та загальнотеоретичному дискурсі, є складною, багатогранною та методологічно актуальною, що пов'язано з прагненням сучасної юриспруденції вийти на нові рівні сприйняття правової реальності. На цьому шляху виникає комплекс взаємопов'язаних проблем, що концентруються у питаннях ефективності дії права за доби постмодерну.

У цьому контексті актуалізуються проблеми предметної наповненості та зовнішнього вираження права як соціальної та особистої цінності, питання про поняття та природу правових цінностей, їх співвідношення з цінностями права, правовими нормами та принципами, пошуку механізмів та принципів взаємодії правових цінностей та цінностей права між собою, що зумовлює необхідність системних аксіологічних досліджень права, оскільки вони напружують на проблематику його дії.

Дослідженню ціннісних характеристик права, специфіці правових цінностей та цінностей права, аксіологічних детермінант правової реальності присвятили свої наукові розробки такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як А. М. Бабенко, М. С. Балаєнц, О. О. Бандура, М. В. Осіпова, І. В. Патерило, С. О. Пушкарьов, Н. Ю. Рашева, А. О. Фальковський та ін.

*Мета статті* — виявити методологічні засади формування та ствердження категорії «філософія права» у сучасному філософсько-правовому та загальнотеоретичному дискурсі.

Система цінностей, інакше аксіосфера, — поняття, що виникло у філософії за аналогією з поняттями ноосфери (В. І. Вернадський та П. Тейяр де Шарден) і семіосфери (Ю. М. Лотман) [1, 49]. Під аксіосферою у філософській літературі розуміють явище, яке характеризує сутнісні межі аксіологічного просто-

ру, його структурну неоднорідність, внутрішнє різноманіття і утворює ієрархію, компонентні складові якої знаходяться у взаємодії та єдності [2, 111].

Наряду з цим аксіосфера — це вся сфера ціннісного ставлення людини до світу і включає в себе щонайменше два компоненти: по-перше, світ цінностей; по-друге, суб'єктивну реальність ціннісного бачення світу цінностей у вигляді ціннісних уявлень, оцінок, ідеалів, канонів, образів [3]. Аксіосфера охоплює цінності, перш за все, в їх системному бутті, підкреслює структурно-онтологічний аспект ціннісних відношень та фактів. Але аксіосфера включає в себе і суб'єктивний світ ціннісних уявлень, оцінок і всіх різноманітних проявів ціннісної свідомості. Як і семіосфера, аксіосфера неоднорідна і внутрішньо різноманітна, але її елементи знаходяться в системному відношенні.

Поняття «аксіосфера» передбачає єдність ціннісних явищ, системно-структурний зв'язок між ними. Саме тому для дослідження аксіосфери методологічно необхідним стає системний метод, заснований на структурній онтології речей, властивостей та відношень. Аксіосфера покликана також відмежовувати ціннісні явища від неціннісних. Разом із тим це поняття не передбачає повну автономізацію цінностей. Воно дозволяє визначати комунікативні властивості сфери цінностей з іншими сферами буття і свідомості, особливо зі сферою культури. У цьому контексті цінність як онтологічна основа аксіосфери — це специфічна реальність, в якій символічно існують форми буття людини, соціуму та культури [4].

Як зазначає О. А. Івакін, поняття «аксіосфера» з появою його у філософській літературі почало стрімко інфляціювати, що виразилося у формуванні та обґрунтуванні величезної кількості аксіосфер: аксіосфера культури, аксіосфера особистості, аксіосфера сучасного вчителя, аксіосфера гендерного статусу тощо. На думку філософа, такий підхід дроблення сутностей нівелює саме поняття «аксіосфера», оскільки спрямовує на вивчення виключно різноманіття проявів цінностей людського буття, оминаючи питання про їх системну єдність [5, 25].

Дійсно, зважаючи на похідний характер самого поняття «аксіосфера» від поняття «ноосфера», яка мислилася П. Тейяром де Шарденом як головна ціль та цінність буття людини — сфера Розуму, побудова якої є метою будь-якого розвитку, — можна погодитися з тим, що права аксіологія як змістовна частина онтології права має досліджувати проблеми правового забезпечення можливостей людини вільно утворювати сферу Розуму в собі, в своєму оточенні та в цивілізації в цілому. Аксіосфера в цьому контексті має розглядатися як така складова ноосфери, в якій існують цінності — особисті, цивілізаційні та загальнолюдські.

Утім, погоджуючись із тим, що питання про аксіосферу у філософії є одним з найновітніших, а тому далеким від свого однозначного вирішення [4], можна стверджувати, що доцільно використовувати поняття «аксіосфера» для позначення світу цінностей і ціннісного ставлення в будь-якому його розумінні: будь-то «ідеал загального царства цілей самих по собі (розумних істот)» (І. Кант) або трансцендентальні цінності неокантіанців; «буття цінностей як ідеально-

го» (Н. Гартман); деякий «третій світ» за ідеями К. Поппера; буття цінностей як заснованого на Богові і Царстві Божому (М. Лоський); сфера «смишлів» (А. Лосєв); аспект соціокультурної реальності тощо. Цей перелік трактувань аксіосфери можна було б продовжити, але нам хотілося б підкреслити, що аксіосфера охоплює цінності, перш за все, в їх об'єктивному бутті, підкреслює онтологічний аспект цінностей.

Більшість дослідників розкривають зміст поняття «цінність» через виділення основних характеристик, які так чи інакше властиві різним формам їх буття: «значимість», «нормативність», «корисність», «необхідність» тощо. При цьому цілком обґрунтовано стверджується, що виникнення цінності пов'язане, з одного боку, з предметами, явищами, їх властивостями і здатністю задовольняти потреби людини і суспільства, а з іншого — цінність виступає як судження, що впливає з оцінки існуючого предмета чи явища людиною і суспільством.

У той же час питання про буття цінностей є не лише відкритим, але й найскладнішим питанням сучасної аксіології. Співвідношення «цінності буття» і «буття цінності» — проблема не лише методологічна, вона виражає чи не основне питання аксіології. Ще засновник філософії цінностей Г. Лотце протиставляв світ цінностей і світ явищ. Йому ж належить розрізнення буття речі і її значимості (Gelten). За концепцією Г. Ріккерта, «цінності не представляють собою дійсності, ані фізичної, ані психічної. Суть їх полягає в їх значущості, а не в фактичності» [6, 28–29]. Трансцендентальна філософія цінності неокантіанства була критично подолана феноменологією. У ній цінність виступає як інтенціональний об'єкт, повний інтенціонального кореляту оцінювального акту (Е. Гуссерль). Феноменологічна інтерпретація цінності, при якій цінності мають інтенціональну природу, дозволяла суб'єктивувати цінності деякими прихильниками екзистенціалізму, але також розглядати цінності як дещо об'єктивнодуховне при підкресленні інтерсуб'єктивності трансцендентальності свідомості (М. Шеллер, Н. Гартман, Р. Інгарден) [7]. Так, за вченням Н. Гартмана, цінність є об'єктивно ідеальною. При цьому «буття цінностей як ідеального байдуже по відношенню до реального буття і небуття. Їх ідеальне буття-належність (Seinsollen) полягає в незалежності від реальності чи ірреальності їх матерії», проте «ідеальне буття належності включає в себе тенденцію, спрямовану на реальність» [8, 155].

Саме потенцію до реальності, тобто апіорну інтенцію до реалізації, слід розглядати як ключову ознаку цінності, що відрізняє її від інших елементів сфери належного. Більше того, саме реальність аксіосфери, її конкретні соціокультурні виміри та міфологічні, політичні, економічні та правові засади є основою для буття цінностей. Цінності знаходять своє буття лише в системі, і саме тому існування аксіосфери науки (де вона представлена у вигляді системи методологій та методик, парадигм, принципів, постулатів, підходів, концепцій, теорій та інших інструментів досягнення істини), аксіосфери релігії (яка складається зі священних книг, догматів, доктрин, обрядів, церемоній, літургій, заповідей, особливих релігійних практик тощо), аксіосфери політики (де функ-

цінують цінності політичної культури, влади, ідеологій) — закономірний результат їх становлення.

Цінність як судження зазвичай розглядається крізь призму логічної зв'язки «суб'єкт — відношення — об'єкт», що виражає необхідність суб'єктивації цінності, оскільки лише дещо оцінене може бути цінністю. Об'єкт сам по собі, виходячи з такої позиції, не може бути цінністю, оскільки цінність завжди суб'єктивна. Хибність такого підходу підкреслював М. Гайдеггер, коли стверджував, що «час зрозуміти, нарешті, що саме характеристика будь-чого як «цінності» позбавляє оцінене його гідності. Це означає: через оцінку чого-небудь як цінності оцінюване починає існувати тільки як предмет людської оцінки. <...> Будь-яке оцінювання, навіть коли оцінка позитивна, є суб'єктивацією. Вона залишає на долю сущого не бути, а — на правах об'єкта оцінки — завжди лише вважатися» [9, 34].

Дійсно, підхід до поняття цінності виключно з позицій оцінювання не лише звужує його, але й фактично підміняє явище відношенням. Оцінювання не можна назвати єдином можливим фактором утворення цінності, оскільки в реальності цінність може виявляти себе і в інших іпостасях. В першу чергу, ідеться про процеси визнання цінності, привнесення цінності, а також — насаджування цінностей. До речі, саме дефектність оцінки, підміна речі відношенням підштовхує до того, щоб розглянути суб'єктні аксіосфери як симулякри, копії без оригіналу, в яких постійно відбувається імітація значеннєвості, яка, утім, завжди перебуває за межами суб'єкту, в аксіосфері. Саме тому суб'єкт насправді ніколи не обирає цінності, а тим паче не створює їх, він їх може лише визнавати та віддавати перевагу.

Елементи аксіосфери знаходяться в динамічному співвідношенні, оскільки в будь-якому суспільстві постійно і паралельно один одному відбуваються два взаємопов'язаних процеси: створення нових цінностей і передача ціннісного доробку від одного покоління іншому. Проблема передачі ціннісного доробку тим складніша, чим ширші масштаби діяльності суспільства, більший обсяг уже накопичених цінностей. Слід підкреслити, що процес ціннісного наслідування виступає визначальною аксіологічною основою формування правової системи і є, таким чином, безпосереднім предметом юриспруденції.

Специфічність усіх існуючих аксіосфер, до яких відноситься і аксіосфера права, виражається не тільки особливим родом цінностей, тобто особливим субстратом їх існування та розвитку, але й тим, яким чином аксіосфера реалізує себе, у чому виражає свій зміст, як підтверджує свою реальність та дієвість.

Аксіосфера права може у цьому контексті мислитися як реальний світ цінностей, які перебувають в правовому просторі та мають правовий вимір. Можна погодитися з С. І. Максимовим у тому, що очевидності правосвідомості, крізь які відбувається осягнення наявності права та справедливості у суспільстві, утворюють специфічні ціннісно-сміслові засади права [10, 41]. Ціннісно-сміслові засади права, які, власне, і концентруються в його аксіосфері, мають значення не лише для обґрунтування його в цілому, а й для культурно-цивілізаційного виправдання та суспільно-громадянського визнання. Саме вони ви-

значають смисл права, утворюючи правову реальність як інтегральну єдність усіх граничних засад. Специфіку ж конкретної аксіосфери права визначають, насамперед, емпіричні засади, до яких правознавець відносить міфологічні, релігійні, природні, когнітивні, соціальні, моральні, політичні та історичні [10, 41–43].

Саме граничність аксіосфери права зумовлює її існування на декількох рівнях і, як наслідок — вираження не лише ціннісного ставлення будь-якого суб'єкта до права, але й його внутрішню ціннісну обґрунтованість. Ціннісна обґрунтованість права — це ключовий момент його ефективності, оскільки в ньому зосереджується проблема легітимності права. Аксіосфера права — це поле переходу аксіологічного аспекту права в деонтологічний, і в її рамках кожен окремий суб'єкт визначає для себе критерії необхідності права, пізнає важливість підкорення йому. У цьому зв'язку проблема легітимності права може бути вирішена двома принципово різними шляхами і схематично може бути представлена у таких твердженнях: «я мушу підкорятися праву, бо воно є силою» і «я мушу підкорятися праву, бо воно є цінним для мене». Отже, легітимність сучасного права — це питання його ціннісної обґрунтованості, актуальності для кожного окремого суб'єкту в праві.

Важливо підкреслити також комунікативну природу аксіосфери права, яка виявляє себе в тому, що цінності правової сфери, існуючи одночасно в праві та правосвідомості, є об'єктами суспільного дискурсу. Цікаво, що в рамках комунікативної філософії тлумачення цінності як значимості (тобто результату оцінки) замінюється тлумаченням її як смислу. У цьому контексті смисли, що утворюють життєвий простір людини, постійно організують ієрархії — від загальнолюдських до ситуативних.

На думку Ю. Габермаса, якщо мова виступає як засіб соціальної інтеграції, то має місце комунікативна дія. В ситуації комунікативної дії «дійсним для координації учасників є зусилля, спрямоване на мовне взаєморозуміння (виділено мною. — *К. Г.*), тобто єднальну силу мови як такої» [11, 293]. Саме комунікативна дія, на думку Ю. Габермаса, робить можливим існування та розвиток соціального ладу, оскільки в ньому містяться структури свідомого самообмеження [12, 87]. «Лише комунікативна дія означає, що індивіди використовують структури обмеження мови, що інтерсуб'єктивно приймаються (у смислі слабкої трансцендентальної необхідності), для того, щоб вийти з егоцентричної позиції цілераціональної спрямованості на власний результат та співвіднести себе з критерієм раціональності, спрямованої на взаєморозуміння» [11, 304]. Таким чином цінності в рамках комунікативної дії відіграють ключову роль: вони, на відміну від поглядів, настанов, переконань тощо, виражають те загальне, що дозволяє досягти порозуміння в рамках життєвого простору. Саме тому прагнення суб'єкта бути визнаним, почутим в правовому полі нерозривно пов'язане з необхідністю визнання та прийняття тих правових цінностей, які існують в конкретній правовій системі. Визнання цінностей правової сфери є інтенцією порозуміння, досягнення компромісу.

Сприйняття аксіосфери права як системи цінностей приводить до необхід-

ності визнання існування різних систем цінностей, а отже — різних аксіосфер. Фактично йдеться про те, що кожна окрема інституційна сфера буття людини має власну систему цінностей, а часто — декілька таких систем. Людина, таким чином, завжди стоїть перед необхідністю вибору системи цінностей. Існування в рамках множинності ціннісних систем — це одна із найголовніших проблем буття сучасної людини. Минули часи, коли людина знаходилася в рамках однієї системи координат і фактично не робила свідомого вибору, який цінності надати перевагу. Сьогодні кожен суб'єкт не лише щохвилини знаходиться перед проблемою вибору, але й перебуває в умовах ілюзії такого вибору.

Цінності правової сфери рухомі, вони утворюють одночасно системи різних типів. Приміром, можна говорити про систему правових цінностей, яку називають «законослухняністю». До речі, досить показовим є той факт, що цей термін останнім часом все в меншій мірі присутній у мові сучасного права і мові юристів. Законослухняність як ідеальна ціннісно-нормативна система поведінки, мотивації та мислення сьогодні перестає бути актуальною, оскільки втрачає свою ціннісну основу, спирається лише на нормативну складову, що приводить до того, що законослухняний суб'єкт — це обмежений суб'єкт, суб'єкт, який не бачить проблеми вибору, суб'єкт пасивний у формуванні варіантів поведінки.

На зміну законослухняності приходить правова активність — тобто вольова поведінка суб'єкта, який, перебуваючи в рамках аксіосфери права, робить вибір: орієнтуватися на цінності правової сфери, моральності чи апелювати до власної совісті. Активний суб'єкт — це суб'єкт, який перебуває в декількох ціннісних системах одночасно.

Співіснування декількох ціннісних систем — найважливіша проблема сучасного правового розвитку. Вона підриває вікові основи догми права, розриває зв'язки між належним та дійсним, вічним та тимчасовим. Право більше не може розраховувати на споконвічну легітимність, воно втрачає свій авторитет як стабільна система приписів. Для сучасної правової сфери характерною рисою стає перевага «тут-і-зараз-буття» над ідеєю права.

Аксіосфера права, таким чином, має поєднувати у собі, з одного боку, «тут-і-зараз-буття», виражати вітальні цінності, прагматичні, практичні та тимчасові орієнтири поведінки суб'єкта, а з іншого — слугувати стійкою основою для правової системи. Ця проблема в рамках філософії права вирішується шляхом визнання двох основоположних типів цінностей правової сфери — правових цінностей та цінностей права.

Правові цінності та цінності права виражають сутнісний аспект аксіосфери права. Однак було б помилкою вважати, що на цьому закінчується аксіосфера права як така. За таких умов ми мали б визнати, що існує певна сфера цінностей правового життя, в рамках якої функціонують суб'єкти права, виносяться рішення, застосовується державний примус, функціонує механізм права та держави. Дійсно, зважаючи на те, що специфікою будь-якої аксіосфери є її стабільність, помилково вважати, що аксіосфера не існує як трансформаційне явище.

Трансформація ціннісних ієрархій при стабільності аксіосфери наводить на думку про те, що аксіосфера права є, за висловом Й. Хейзинга, аксіоструктурою [13, 241], в рамках якої стверджується динаміка цінностей правової сфери, рухливість їх ієрархій, що унеможлиблює остаточну детермінацію правової культури та правової сфери як такої. Поняття аксіоструктури розвиває також М. С. Каган, стверджуючи, що розгортання будь-якої сфери є процесом розвитку її ціннісних основ, а тому рано чи пізно відбудеться реалізація відкритого Гегелем закону нерівномірного розвитку, коли ієрархія цінностей змінюється не в результаті трансформації аксіоструктури, яка сприймається трансцендентально, як певна онтологічна основа буття цінностей, а як наслідок зміни ціннісних домінант [1, 134]. Саме тому на вершині аксіосфери права постійно опиняється то один, то інший вид цінностей. Якщо не заглиблюватися в структуру аксіосфери права та не здійснювати розрізнення в ній різних типів цінностей, а сприймати її як певну даність, реально існуюче явище, то можна стверджувати, що розгортання аксіоструктури має два полюси, коли на вершині ієрархії опиняється трансцендентальний тип цінностей та коли він змінюється на іманентний тип цінностей. Саме ціннісна детермінація утворює два основоположні типи права, що мисляться як право справедливості та право життя.

Аксіосфера права, таким чином, мислиться як обов'язкова аксіоструктура, в межах якої існують, трансформуються та сприймаються суб'єктами різних типів ціннісні ієрархії та домінанти, утворюються ціннісно-змістовні засади права, відбувається його легітимація та культурне, моральне, релігійне виправдання. Аксіосфера права існує як правова реальність, автономна по відношенню як до нормативності, так і до життєвості, соціальності права, тобто як особлива правова субстанція, цілком самобутня та унікальна, зі своєю специфічною структурою, дією та цілями.

Аксіосфера права має вихід на аксіосферу держави, яка формується в процесі діалогу суспільства та держави, а також особистості та держави. При цьому динаміка аксіосфери держави виражається не тільки в формуванні, але й фіксації та засвоєнні цінностей держави [14, 225]. Розкриваючи зміст аксіосфери держави, Ю. М. Оборотов стверджує, що цінності держави виступають як форми позитивного ставлення до держави та її інститутів, що переживаються людьми та визначаються культурою та визначають вибір відповідної цим цінностям поведінки. Формами буття цінностей держави є, по-перше, державні ідеали, по-друге, державні інститути і, по-третє, державні образи [14, 226].

Зв'язок цих двох аксіосфер виявляє себе, перш за все, в явищі легітимності державної влади, яке, без сумнівів, є ключовим показником цілісності аксіосфери держави. При цьому сама легітимність є правовою цінністю, що лежить в площині аксіосфери права. Не можна не помітити, що питання про взаємодію аксіосфери права та аксіосфери держави визначається тим, яким чином розкривається цінність держави: через її соціальну сутність (П. М. Рабінович), через її образ (Ю. М. Оборотов) чи через її стійкість (М. М. Алексєєв). Однак специфіка аксіосфери держави у будь-якому випадку виражається в тому, що

державна сама по собі є правовою цінністю, а тому аксіосфера держави не може існувати за рамками аксіосфери права.

**Висновки.** Таким чином, структурні характеристики аксіосфери права наводять на думку про те, що вона як цілісність виступає компонентом більшої за значимістю та сферою дії структури — права. У цьому контексті актуальним виглядає структурний аналіз права та виявлення місця аксіосфери у цій структурі. Аксіосфера права також постає як інтерсуб'єктне явище, природа його виходить не з суб'єктивної природи правових цінностей, а з їх суб'єктної природи, що означає включеність суб'єкта як носія правових цінностей та правових антицінностей в структуру правових комунікацій. Таким носієм може бути людина, соціальна група, соціум, цивілізація та людство в цілому. Інтерсуб'єктне сприйняття аксіосфери права та правових цінностей дозволяє відійти від антропологізму та монологізму при виявленні співвідношення ціннісних мотивацій, ціннісних настанов та ціннісних орієнтацій, а також дозволяє використовувати концепцію актуалізації цінностей в конкретних життєвих ситуаціях.

### Література

1. Каган М. С. *Философская теория ценности : монография* / М. С. Каган. — СПб. : ТОО ТК «Петрополис», 1996. — 416 с.
2. Тугаринов В. П. *Избранные философские труды* / В. П. Тугаринов. — Л. : Изд-во ЛГУ, 1988. — 343 с.
3. Янкина Н. В. *Аксиосфера культуры и образование [Электронный ресурс]* // Аксиология и инноватика образования. — Режим доступа : [www.orenport.ru/axiology/docs/5/4.pdf](http://www.orenport.ru/axiology/docs/5/4.pdf).
4. Stolovich L. *On the Concept of 'Axiosphere'* [Електронний ресурс] / Leonid Stolovich. — Режим доступа : [www.bu.edu/wcp/Papers/Valu/ValuStol.htm](http://www.bu.edu/wcp/Papers/Valu/ValuStol.htm).
5. Ивакин А. А. *Право человека на ноосферу как основополагающая идея аксиосферы права* // Актуальні проблеми філософії права. Правова аксіологія : матеріали міжнар. «круглого столу» (9 груд. 2011 р.). — О. : Фенікс, 2012. — С. 22–26.
6. Риккерт Г. *Науки о природе и науки о культуре* / Г. Риккерт. — М. : Республика, 1999. — 128 с.
7. Stolovich L. *Value as a Phenomenon: Variants of the Phenomenological Understanding of Values* // *Analecta Husserliana. The Yearbook of Phenomenological Research*. — Dordrecht ; London : Kluwer Academic Publishers, 1993. — Vol. XXXIX. — P. 193–203.
8. Hartmann N. *Ethik* / Nikolai Hartmann. — Berlin ; Leipzig : W. de Gruyter, 1926. — 746 s.
9. Хайдеггер М. *Письмо о гуманизме* // *Время и бытие : ст. и выступления* / Мартин Хайдеггер ; сост., пер. с нем. и коммент. В. В. Биbihина. — М. : Республика, 1993.
10. Максимов С. *До питання про засади права: спроба систематизації* // *Право України*. — 2011. — № 8. — С. 38–45.
11. Габермас Ю. *Дії, мовленнєві акти, мовленнєві інтеракції та життєвий світ* / Юрген Габермас // *Комунікативна практична філософія*. — К. : Лібра, 1999. — С. 287–324.
12. Матюшина И. И. *Место ценностей в коммуникации (по работам Ю. Хабермаса)* // *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр.* — О., 2008. — Вип. 40. — С. 86–93.
13. Хейзинга Й. *В тени завтрашнего дня* // *Homo Ludens*. — М. : Мысль, 1992. — С. 241–384.
14. Оборотов Ю. Н. *Содержание аксиосферы государства* // *Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр.* — О., 2008. — Вип. 40. — С. 223–230.

### Анотація

**Горобець К. В.** *Аксиосфера права як філософсько-правова категорія.* — Стаття.

У статті розглянуто методологічні та онтологічні аспекти виділення категорії аксіосфери права як особливого компоненту правової реальності та предмета філософсько-правового та загаль-



нотейоретичного юридичного дискурсів. Продемонстровано змістовне наповнення цієї категорії, виділено її специфічні риси та зв'язок з правовим життям.

*Ключові слова:* філософія права, правова аксіологія, цінності правової сфери, аксіосфера права.

### Анотація

*Горобець К. В.* Аксіосфера права как философско-правовая категория. — Стаття.

В статье рассмотрены методологические и онтологические аспекты выделения категории аксиосферы права как особого компонента правовой реальности и предмета философско-правового и общетеоретического юридического дискурсов. Продемонстрировано содержательное наполнение этой категории, определены ее специфические черты и связи с правовой жизнью.

*Ключевые слова:* философия права, правовая аксиология, ценности правовой сферы, аксиосфера права.

### Summary

*Gorobets C. V.* Axiosphere of Law as a Category of Jurisprudence. — Article.

Article deals with methodological and ontological analysis of the system of values in law, so called «axiosphere». It is proved that axiosphere of law is the subject of juridical and philosophical discourses. The content of axiosphere of law and its connections with legal reality have been shown.

*Keywords:* jurisprudence, legal axiology, values of legal sphere, axiosphere of law.

УДК 340.115:34.05

*Ю. О. Баранова*

## РОЛЬ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПРАВИЛ У ПРОВЕДЕННІ ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Актуальність теми даного дослідження обумовлена особливою природою порівняльно-правового пізнання, яке виступає специфічним видом дослідницької діяльності і спрямоване на отримання нових знань. Воно складається з низки етапів, метою яких виступає вивчення фрагментів правової реальності на основі методологічних правил. Від ретельності їх обґрунтування і розробки в цілому залежить успіх порівняльно-правового дослідження і якість підсумкових матеріалів.

Критерієм успішності результатів порівняльно-правових досліджень виступають методологічні правила, значення яких, на сучасному етапі розвитку цивілізацій, неможливо переоцінити. Це пояснюється тим, що від ефективності та результативності порівняльно-правових досліджень залежить впровадження тих чи інших зразків, моделей, запозичення позитивного досвіду, вдосконалення існуючих стратегічних компонентів національних систем. Саме порівняльно-правові дослідження як форма пізнання виступають запорукою прогресу у процесі виявлення закономірностей розвитку, взаємовпливу та обумовленості специфіки тієї чи іншої правової системи і її компонентів. Порівняльно-правові дослідження є надзвичайно важливими для юридичної науки, й зокрема для її розвитку, вони тісно пов'язані з міжнародним публічним і приватним правом, з галузевими юридичними науками, яким надають мате-